

جامع‌شناسی معرفت در قرآن

حسین اژدري زاده

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
قدس سره

۱۳۹۰

سرشناسه:	اژدری زاده، حسین، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور:	جامعه شناسی معرفت در قرآن/ حسین اژدری زاده.
مشخصات نشر:	قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، انتشارات، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری:	۲۲۴ص.
فروست:	انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)؛ ۸۵۲ جامعه شناسی؛ ۲۳.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۶۳۰-۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت	واژه نامه .
یادداشت:	نمایه .
موضوع:	شناخت (جامعه شناسی) -- جنبه های قرآنی
موضوع:	شناخت (جامعه شناسی)
شناسه افزوده:	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره). انتشارات
رده بندی کنگره:	الف ۱۰۴/ش BP
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی:	۱۳۷۳۰۳۶

شماره ردیف ۸۵۲
شماره موضوعی جامعه شناسی- ۲۳
۱۳۹۰- ۲۳

■ جامعه‌شناسی معرفت در قرآن

- مؤلف: حسین اژدری‌زاده
- ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- چاپ: نگارش
- نوبت و تاریخ چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۰
- شمارگان: ۱۰۰۰
- قیمت: ۳۴۰۰ تومان

- دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
تلفن و نمابر: ۷۷۴۲۳۲۶-۰۲۵۱
- شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۲۱۱۳۶۲۹-۰۲۵۱

فهرست مطالب

۱۱	مقدمهٔ معارف پژوهش
۱۴	مقدمه
۱۴	اهمیت موضوع پژوهش
۱۵	گسترهٔ موضوع
۱۶	پیشینهٔ بحث
۱۷	ویژگی‌های کلی تحقیق
۱۸	سازمان‌دهی پژوهش
۲۱	ارجاعات

بخش اول: چیستی جامعه‌شناسی معرفت

فصل اول: کلیات

۲۶	تعریف جامعه‌شناسی معرفت
۲۷	رویکردهای اصلی به معرفت
۲۷	رویکرد وجودشناختی
۲۸	رویکرد غایت‌شناختی
۲۹	رویکرد آشتی‌جویانه

۲۹	تعین اجتماعی معرفت
۳۰	معرفت (knowledge)
۳۱	جامعه (Society)
۳۳	تعین (Determination)
۳۵	دسته‌بندی نظریه‌پردازان
۳۵	ماتریالیست‌ها
۳۵	ایدئالیست‌ها
۳۶	جامعه‌شناسان معرفت
۳۸	ارجاعات

فصل دوم: نظریه‌پردازی‌ها

۴۲	نظریه‌پردازان غربی
۴۲	حوزه آلمان
۵۰	حوزه فرانسه
۵۴	حوزه امریکا
۵۹	نظریه‌پردازان اسلامی
۵۹	فارابی (۲۵۸ - ۳۳۹ هـ.ق)
۶۱	ابوحامد محمد غزالی (۴۵۰ - ۵۰۵ هـ.ق)
۶۲	مولوی (۶۰۴ - ۶۷۳ هـ.ق)
۶۴	ابن خلدون (۷۳۲ - ۸۰۸ هـ.ق)
۶۶	اقبال لاهوری (۱۸۷۷ - ۱۹۳۸ م)
۶۸	علامه طباطبائی (۱۲۸۱ - ۱۳۶۰ ش)

بخش دوم: تعیین اجتماعی معرفت در قرآن

فصل اول: معرفت و جامعه

۸۰	نظریه معرفت
۸۱	امکان معرفت
۸۳	ابزار معرفت
۸۷	منابع معرفت
۹۰	موانع معرفت
۹۶	ملاک و معیار معرفت
۱۰۳	چیستی جامعه
۱۰۴	عناصر اصلی تشکیل دهنده جامعه
۱۰۶	دلیل اصلی روی آوردن انسان به زندگی جمعی
۱۰۹	آیا کنار هم قرار گرفتن افراد، هویتی مستقل (جامعه) پدید می آورد؟
۱۱۸	آیا پذیرش واقعی بودن جامعه، موجب سلب اختیار از انسان است؟
۱۲۴	ارجاعات

فصل دوم: تحلیل‌های جامعه‌شناختی معرفت

۱۳۶	اشاره
۱۳۹	تعامل معرفت و جامعه
۱۳۹	تأثیر معرفت بر جامعه
۱۴۳	تأثیر جامعه بر معرفت

۱۵۱	سطح تعیین معرفت
۱۵۲	تحلیل‌های تجمعی از معرفت
۱۵۵	قرآن و اندیشه‌های جمعی
۱۵۵	قرآن و عناوین اجتماعی
۱۶۲	عامل مسلط بر معرفت
۱۶۲	مرووری بر نظریات
۱۶۳	قرآن عامل مسلط
۱۷۶	بیگانگی
۱۷۶	مقدمه
۱۷۶	زمینه تاریخی
۱۷۸	دین و بیگانگی
۱۸۱	قرآن و بیگانگی
۱۸۴	عوامل اجتماعی از خودبیگانگی
۱۸۶	نمودهای از خودبیگانگی
۱۸۸	ارجاعات

فصل سوم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۲۰۲	نتیجه‌گیری
۲۰۲	عمق تعیین
۲۰۳	درجه تعیین
۲۰۴	سطح تعیین
۲۰۵	عامل مسلط

فهرست مطالب □ ۹

آماج (هدف) تعیین ۲۰۶

پیشنهادهای ۲۰۷

منابع ۲۰۹

فارسی ۲۰۹

عربی ۲۱۴

مجلات ۲۱۴

لاتین ۲۱۵

نمایه‌ها ۲۱۷

www.ketab.ir

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل ترین، - ودانه - و زیبا ترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جان ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل پرستان چه توطئه ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن ساخته اند، چه تلخ واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در معارف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل ازین رفتنی و نگویند. این والا و بالا نشی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام دار کوشش های خالصانه و پایان ناپذیر حقیقت جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته اند، و در این راه نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به ویژه اسلام و پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان برحق و گرامی او ﷺ، برجسته ترین است.

دانشمندان نام آور شیعه رسالت خطیر و بی نظیر خویش را بهره گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیغمبران، عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت پرستان حقیقت گریز دانسته و در این راه دیده ها سوده و جان ها فرسوده اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت افزاری و نرم افزاری در عرصه های گوناگون برای سیطره بر جهان می کوشند، رسالت حقیقت خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به ویژه عالمان دین، بس عظیم تر و سخت دشوار تر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی باز یابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرز و بوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرجالش در پیش است. از این روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی مباحث اکتشافی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ع) در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس بر اساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو جامعه‌شناسی معرفت که با تلاش پژوهشگر ارجمند جناب حجت‌الاسلام والمسلمین حسین ازدری‌زاده نگارش یافته است. هدف اصلی

مقدمه معاونت پژوهش □ ۱۳

نویسنده ارائه پاسخ با رویکرد قرآنی به برخی از پرسش‌های مطرح در حوزه جامعه‌شناسی معرفت است. معاونت پژوهش از مؤلف محترم و حجج اسلام آقایان دکتر حمید پارسانیا و دکتر شمس‌الدین مریجی که با مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعالی خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

www.ketab.ir